

ГОД. XX.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 28.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Издава за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

ПЕСНИК И ПОЗОРНИЦА.

(Наставак)

После пет минута рећи ће један од представача редитељу: „Је ли то тај намештај?“ „На сваки начин.“ „Али то не може бити! Ту утоне човек до преко ушију! Та куд ћу ја својим дугим крацима?“ „А ви се скупите мало“ — одговори му срдити редитељ. „Напред!“ Проба се наставља. Представљач, који оно беше незадовољан са ниским столицама, мрготи се у паузама да то свако добро може видети, али редитељ чини се томе и невенит.

У сцени за том ево нам прве љубавнице. Тек што је изговорила прве речи и мало око себе разгледала, а она ти престаде играти па ће редитељу: „Али ваљда ми не ћемо задржати овај намештај?“ „Богме хоћемо!“ „Али то не може бити. На ове отворено плаве навлаке не могу ја обући зелену хаљину; но то би лепо изгледало!“ „А ви обуците другу, госпођице!“ „Другу! Вама је то лако казати, ал' ја сам је баш за тај чин правила. Стоји ме три цара града, а дивна је. Али би у овом проклетом плаветнилу ужасно одбрецала... Молим вас, слатки господине редитељу, имајте мало обзира према мени! Па тек столице како су тешке, како ћу ја пренети столицу другоме столу? То би тек изгледало смешно и сву сцену покварило!“ Тако се још дуже времена жестоко препире о намештају. Најзад се умилостиви редитељ, набавља се друга гарнитура и после дугог кошкања удеси се тако ствар, да сви буду задовољни и сцена се опет проба, испада добро, а сад би требала свирка да упадне, али она ћути.

„Музика!“ — довикује редитељ надзорнику. „Та где је музика? Дајте знак капелнику!“ Од остраг иза кулиса укаже се нека глава. „Ја имам други штихворт“ — извињава се надзорник. „То онда не ваља! Прибележите ви

себи: код речи: „Љубашко мојих снова“ има музика да засвира. Даклем, господо, молићу још једанпут,“ — окрене се представљачима на позорници. „Мало натраг, госпођице! Изволите дакле почети: „Увек духовит господин барун!“ „Увек духовит господин барун!“ — отпоче љубавница поново и одговара даље све до штихворта: „Љубашко мојих снова.“ У тај мах заиста груне музика силно као какви фанфари.

„За име божје“ — повиче редитељ. „Та то је сувише, јако! „Те још јачим гласом: „Господине надзорниче, зовните ми капелника!“ После дуге немиле паузе ево ти капелника. Каже му се, да му је свирка сувише јака, те квари расположај, место да га диже. Ви морате тихо брујати! Разумете ли, господине капелниче? Онако тајанствено брујање. „Хоћете ли можда мандолинату?“ „За бога, зар немате ништа боље од тих отрцаних мандолината?“ — очајава редитељ. „О још колико!“ одговори капелник. „Шта велите за „Манастирско звоно“, или за „Loin du bal“, или за молитву из „Цампе“? Ја ћу већ изнаћи нешто лепо, немајте бриге.“

После кукњаве за намештајем и невоље са музиком долази у трећем чину мука са осветљењем. За последњу сцену прописује писац: „Сутон, прелаз од садања сунца рађању месеца“, па усред врло лепе сцене грми редитељ: „Лампе и кулисе ваља удесити за полудан! Суфите нека дају румену светлост! Нека се полако смржава, не тако брзо! Полако! Лампе нека скоро ноћ престављају! Црвена светлост с лева! Суфите нека бледо-црвенкасто светле! Још слабије! За име божје та то изгледа као да гори шума!“

И тако се непрестано командује у тој сцени ларма се кад се што рђаво разуме и невенито изведе.

„Молим, господо, за један тренутак!“ прекида најпосле редитељ, приђе надзорнику осветљења и издаје му строга упутства. Све се то лепо запамти. Сцена отпочне поново и, наравно, опет не иде све као што би требало. Сувише рано се смркне, седање сунца изгледа као бенгалска ватра, а месец се доцне роди. Кад љубавник збори „о сребрној светлости тихога вребала“ — зарумени се небо одостраг као кад ђаци приређују коме бакљаду.

Сад редитељ погледи на сахат, већ је близу два. Глумци су уморени и намучени, последњи чин мора се још одиграти, дакле напред!

Језа подилази песника кад види шта се то све ради. Не може ни речи да каже све и кад би хтео и смео. Он од свега тога не разумева баш ништа. Мора скритеним рукама да пушта управитеља или вештога редитеља, да наређује што за добро нађе, јер, бومه, знању у питањима практичне позорнице и инсценисања он се просто мора поклонити.

А сада последњи чин! Маленкости се не узимају у обзир, ту се гледа само на реч, смисао, нагласак, на гесте и мимику, е, а ту се већ и песник нешто разумева. Прикупиће сву своју пажњу, да се све последњи пут што лепше углади.

Да боже! Посред те сцене од одлучне важности

нагне се к њему редитељ, који опет постаде добре воље, јер се проба примиче крају и рећи ће му тихо: „Сутра ће то све другачије изгледати. Онај шарени чаршав напред са свим је гадан. Имамо ми други врло леп, диван, који ће правити велик утисак. Тамо натраг на лево у Ђошак, који сад тако празан изгледа, метнућемо лонце с цвећем и три грације од Канове. А на десно метнућемо на врло лепу конзолу попрсје Волтерово од Худона. Ваш је јунак Слободан, то ће са свим пристајати. Онда. . . онда. . .“

Редитељ тако све једнако, а писац седи као на иглама, рад да штогод чује од свога комада, а не само којекакве ситнице о намештају, украсу собњем, реквизитима. А за то време издекламују глумци најважније ствари. Проба се сврши и писац одлази оборене главе, а скрушена срца својој кући.

Једна му је утеха јоште преостала: биће још једна проба пре генералне пробе и редитељ је обећао: да ће се сутра све темељито проћи са свима појединошћима, да човек може једном потпуну јасну слику тога комада добити. Па ти се у тријумфу окрене писцу с речима: „Та наш се завод баш и поноси тиме, што се ту ништа преко колена не свршава.“

(Наставиће се.)

Л И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Отело“), трагедија у 5 чинова, написао Виљем Шекспир, превели г. Гершић и А. Хаџић, за српску позорницу удесио А. Хаџић; приказан 16 марта о. г.

Коментат ри ове грандиозне трагедије љубоморе, једне од највеличанственијих трагедија великога Шекспира, разилазе се у тумачењу, за што је Шекспир Млечанина, маурског порекла, претворио у дивљег црнца из жарке Африке, те многи мисле, да је велики тај тумач свију висина и дубина човечје душе хтео у контрасту међу нежном, благом Дездемоном и дивљом необузданомшћу жарке природе, оличене у црцу Отелу, подати трагедији љубоморе што јачи изражај. Било како му драго, многе ствари у трагедији постају вероватније и јасније, ако се уз-

ме, да Отело није био црнац, већ Млечанин маурскога порекла. Нарочито постаје тада јасније поуздање млетачке шињорије у црначкога војсковођу, и бива љубав Дездемнина према Отелу разумљивија.

Велики трагед Салвини интерпретира Отела као млечанина маурскога порекла, дочим га Ернесто Роси верно по замисли песниковој представља као правога црнца. На својој тријумфаторској турнеји у Загребу, стекао је Роси таквом интерпретацијом његова гласа достојни успех, како то у загребачким листовима читамо. Није нам на уму, да се упуштамо у тумачење, која је интерпретација боља.

Наш Ружић интерпретира Отела верно по замисли песниковој, као човек жарке тропске природе, у ком све кључа и врије, те су и кон-

трасти међу необузданим бесом и разнеженом нежношћу без прелазних пасажа оштро маркирани. Ипак нам се чини, да је Ружић јачи у патетичној необузданости беснила и гњеннога очаја него у моментима нежности. Нарочито нам се чини, да прерано почиње код њега елементарном силом деловати отров, што му га Јаго мѣфистофелском постепеношћу у душу улева. Његова љубомора није постепена, барем та постепеност није изразито ниансирана. Почев са највишом скалом, нема оне градуације у патосу беса и очаја, што постизава своје пароксизме и катаклизме. Тако тај патос излази сувише манириран и умара глумца и гледаоца. Не ћу тиме да речем, да Ружићев приказ није добар, коректан и достојан доброга гласа нашега врлога Ружића, него нам је тај приказ, барем овај пут, на некојим местима био сувише монотон и шаблониран, а ми смо код Ружића увек свикли на неко индивидуализирано интерпретирање. Ружић је очевидно хтео остати веран типичној шаблони Отела, како је удомаћен на бољим позорницама. Као такав он заслужује хвалу и признање.

Признајемо, да смо овај пут посветили сву пажњу приказивању г. Добриновића у улози Јага. Није друкчије, него да се призна, да је Добриновићев Јаго изврстан у свим ниансама од почетка до краја. Темелна црта мѣфистофелекога израза у очима и лицу метаморфозирала се према разним ситуацијама тако прецизно савршеношћу, да смо се управо чудили, како му је пошло за руком задржати и ту основну црту и њезину метаморфозу.

Шекспиров Јаго је демон злоће и злурадости у људском облику. Он је рођен с паклом у души. То је инкарнација паклене душе, што чини зло: ради зла, и у том ужива, да чини зло и да пречи добро. Таквим демонима у људском облику не треба великих мотива ни покретала, да отпочну паклену акцију, да у њима оживи и ступи у акцију пакао њихове душе. И Шекспир није изнео великих мотива ђаволским интригама Јагсвим. Јагу је довољна и проста сумња, да је Отело био неко време љубазник његове жене, да му врати, тобоже, мило за драго, улевајући му ђаволском устрајношћу у срце и душу отров љубоморе на недужну, бедну Дездемону. Он је чисто блажен, да има повода, искалити макар над ким пакао своје душе. У

читању Шекспирове трагедије „Отела“ човек чисто неопазнице прелази преко незнатних мотива освете Јагове, пак је знак, да је Добриновић дубоко заронио у студију улоге Јагове, кад нам је и тај мотив знао нагласити и протумачити његову вредност оном добро наглашеном изјавом Јаговом, да не ће ни да размишљава о том, је ли му сумња на Отелу о прељуби са Емилијом основана, већ управо хоће, да сумњу узме као неоспорив чин, само да задовољи демонски импулс, да чини зло, макар се у том злу и сâм удавио. И ону хладнокрвност на догледу казне, када му скинуше маску са гњуенога интриганскога лица, тај суперлатив хладнокрвности демонске злоће, тако је савршено Добриновић приказао, да смо му се управо дивили. Његов Јаго јасноћом схваћања, израза и изговора пристајао би на прве позорнице света.

Немамо ништа приговорити ни Дездемони гђе Бакаловићке. Била је и лепа и нежна и умиљата и одана и ресигнантна у својој жалосној судбини. Њена улога не изискује јачине гласа у овом комаду, већ више умиљатости и оданости, и за то је и та улога била у добрим рукама.

Емилија гђе Лукићке, Касија г. Спасића, Родриго г. Марковића добро пристају, па како су и друге улоге биле добро подељене: испао је и „ensemble“ у опште добро. **Ј. Хр.**

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

Ред позоришних представа.

У среду 22. марта (3. априла): „**Задужбина цара Лазара.**“ Историјска слика у 5 чинова, с певањем, написао Милорад П. Шапчанин, музика од Х. Дубека. (Представа за ђаке и децу у 3½ сахата после подне с обаљењим ценама.)

У четвртак 23. марта (4. априла): „**Максим Црнојевић.**“ Трагедија у 5 чинова, с певањем, написао др. Лаза Костић, за српску позорницу удесио А. Хаџић.

У суботу 25. марта (6. априла): „**Циганин.**“ Позоришна игра у 3 чина, с играњем и певањем, написао Е. Сиглигети, превео Јустин Милан Шимић, за српску позорницу удесио А. Хаџић.

Издаје управа срп. нар. позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

28. Представа. У ДУНЂЕРСКОМ ПОЗОРИШТУ. У претплати 21.

У Новоме Саду, у уторак 21. марта (2. априла) 1895:

ПОСЛЕДЊЕ ЉУБАВНО ПИСМО.

Шаљива игра, у 3 чина, написао Викторијен Сарду, превод с француског. — Редитељ:
Добриновић.

ОСОБЕ:

Проспер Блок — — — — Спасић.	Павле, његов нећак — — — — Стефановић.
Фан дер Хофен — — — — Лукић.	Бусоније — — — — Душановић.
Клариса, његова жена — — — — С. Бакаловићка.	Соланжа,) — — — — Д. Васиљевићка.
Марта, њена сестра — — — — З. Ђуришићева.	Клаудина,) у кући Фан дер Хофена, Д. Туцаковићева.
Сузана — — — — Т. Лукићка.	Баптиста,) — — — — Жикић.
Тирион — — — — Добриновић.	Хенрик,) — — — — Илић.
Колумба, његова жена — — — — М. Тодосићка.	

Војнички свирачки збор 70. варадинске пешачке пуковније свираће ове комаде: 1. Увод у локрдију: „Ein Wiener Freiwilliger,“ од Милера. — 2. „Wiener Spaziergänge.“ Potpourri, од Комжака. — 3. „Rolando-Walzer,“ од Калмана.

Улазне цене: Ложа у партеру: 6 фор. — Ложа у I. сирату: 5 фор. 50 нов. — Седиште у паркету у I. и II. реду: 1 фор. 20 нов. — Седиште у паркету: у III. IV. V. VI. реду: 1 фор. — Седиште од VII.—XII. реда 80 нов. — Седиште на балкону у I. реду: 1 фор. 20 нов. — Седиште на балкону у II. реду: 80 нов. — Седиште на балкону у III. IV. реду: 50, за ђаке 30 нов. — Седиште на галерији у I. реду: 40 нов. У II реду 30 нов. — Стајање 40 нов. — Стајање на I. галерији: 30 нов. — на II. 20 нов.

Улазнице могу се добити у књижари Браће М. Поповића од 9—12 сахата пре подне и од 3—5 сахата после подне и после на каси.

Болује: Ј. Добриновићка.

Почетак тачно у 7¹/₂ свршетак у 10¹/₄ сахата.